

КАПЛАТА Д.С., МУЛИК К.В., ГРИНЬОВА Т.І.

ХАРАКТЕРИСТИКА АКРОБАТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН В СНОУБОРДІ

Анотація. У статті надана характеристика акробатичних дисциплін в сноуборді, описані види трюків і способи їх виконання, види змагань і їх коротка характеристика та критерії суддівства

Ключові слова: сноубординг; акробатичні дисципліни; хавпайп; біг ейр; слоупстайл.

Вступ. Сноубординг відноситься до одного з найбільш популярних і доступних видів спорту по всьому світу. Сноубординг дуже молодий вид спорту, в FIS дисципліни він потрапив в 1996 році, а олімпійським видом став з 1998 року на олімпіаді в Нагано. На сьогодні акробатичні види представлені на Олімпійських Іграх двома видами змагань, це хавпайп і слоуп-стайл [2, 4].

Мета та завдання дослідження. На основі літературного аналізу надати характеристику акробатичних дисциплін в сноуборді.

Результати дослідження. Змагання з акробатичних дисциплін сноуборду представляють з себе виконання різних акробатичних елементів, що називаються трюками. Суддівство ведеться по бальній системі від 1 до 100, де головними критеріями є чіткість виконання трюка, його складність і приземлення [3].

Усіх спортсменів ділять по основній стійці, згідно з провідною ногою. Ті, хто катаються лівою ногою вперед, називаються регуляри, правою ногою вперед - гуффі. Сійку спортсменів визначають судді. Трюки, виконані не зі своєї стійки, оцінюються вище. Так само важливим критерієм для суддів є

уміння спортсмена виконувати трюки з усіх стійок на всі боки, а так само комбінувати їх в зв'язки.

Види трюків і способи їх виконання.

Акробатичні елементи, що виконуються спортсменами – це обертання на певну кількість оборотів лицем або спиною вперед, виконувані у своїй або не своїй стійці з різним способом утриманням дошки. Обертання виконуються навколо вертикальної і горизонтальної осей, можуть бути зміщеними або змішаними. При відриві від трампліну, враховується з якого канта, з якої стійки, з яким утриманням і в яку сторону виконується обертання.

Усі трюки можна розділити на групи:

- по стороні виконання обертання: обертання лицем вперед, коли спортсмен на виході з трампліну у своїй стійці повертається лицем у бік прольоту (фронтсайд); обертання спиною вперед, коли спортсмен на виході з трампліну у своїй стійці повертається лицем у бік прольоту (бексайд); обертання лицем вперед, що виконуються не зі своєї стійки (кеп); обертання спиною вперед, що виконуються не зі своєї стійки (свіч бексайд);

- по осі обертання: вертикальні, навколо вертикальної осі; горизонтальні, навколо горизонтальної осі; зміщені, вид обертання по діагоналі, між вертикальною і горизонтальною осями; змішані, вид обертання, що починається в одній осі і закінчується в іншій;

- за способом виходу з трампліну: з виходом з канта по ходу руху у бік виконаного обертання, коли спортсмен виконує трюк по ходу дуги розгону; з виходом з канта проти ходу руху, коли спортсмен виконує трюк в цю ж сторону, але з протилежного канта;

- за способом утримання дошки (греб): з утриманням дошки по ходу обертання (відкритий греб), вид утримання рукою по ходу обертання, у такий спосіб спортсмен посилює обертання і допомагає собі при виконанні трюка; з утриманням дошки рукою проти ходу обертання (закритий греб), вид утримання рукою проти ходу обертання, із закритим плечем, таким чином

виконувати елемент складніше, оскільки обертання може зупинитися, відповідно збільшується коефіцієнт складності трюка; з утриманням за передню частину дошки; з утриманням за задню частину дошки; з утриманням дошки двома руками.

Види змагань і їх коротка характеристика

З 1996 року до FIS увійшло три акробатичні дисципліни сноуборду - це біг ейр, хавпайп і слоуп-стайл, усі є олімпійськими.

Біг Ейр. Змагання по біг ейру представляють з себе поодинокі стрибки з трамплінів різної конфігурації і прольотом від 8 до 30 і більше метрів. Основними критеріями при спорудженні трамплінів є вимоги безпеки, які полягають у відповідності кута відриву на трампліні куту зони приземлення, довжині розгону, ширині трампліну і приземлення.

Існує три основні конфігурації трампліну.

- Класичний біг ейр. Особливість трампліну – це довгий і рівний майданчик до приземлення;

- Степ-ап, у якого приземлення зроблене вище за трамплін і спортсменові треба встрибнути на приземлення.

- Геб, де між трампліном і приземленням робиться яма.

У змаганнях з біг ейру спортсменові дається дві спроби в кваліфікації і три у фіналі. За результатами кваліфікації визначаються 12 осіб, що набрали найбільшу кількість балів, які проходять у фінал. У залік йде краща з двох спроб. У фіналі спортсмени стартують в порядку зворотному від результатів кваліфікації, переможець визначається по сумі двох кращих спроб, виконаних в дві різні сторони.

Судять змагання від трьох до п'яти суддів і головний суддя. При оцінці спроби спортсмена судді не мають права обмінюватися думками і виставляють оцінку в спеціальний бланк. Якщо змагання судять п'ять суддів, то найвища і найнижча оцінка відкидаються і результат визначають по трьом середнім. У разі, якщо суддів троє, враховуються усі оцінки.

Критерії суддівства у біг ейрі:

- складність трюка; враховується кількість оборотів при обертанні, вісь обертання, стійка і кант при виході з трампліну. Найскладнішими вважаються трюки виконані не зі своєї стійки.

- виконання (стиль); враховується точність і легкість виконання, велике значення тут має наявність або відсутність утримання дошки.

- амплітуда; співвідношення довжини і висоти стрибка, чим вище і далі стрибок, тим вище оцінка.

- приземлення; має бути чітким, без торкання снігу частинами тіла.

Основними критеріями є точність виконання трюка і приземлення спортсмена.

При оцінці спортсмена застосовують шкалу помилок:

- 1-10 балів знімають за дрібні помилки: торкання снігу однією або двома руками при приземленні, низька амплітуда, легка нестабільність при виконанні трюка;

- 11-20 балів середні помилки: торкання снігу тілом при приземленні, нестабільність при виконанні трюка, розворот дошки при приземленні;

- 21 і вище балів знімають за відсутність утримання дошки, сильна нестабільність (помахи руками) при виконанні трюка, у випадках, коли тіло торкається снігу раніше дошки [5].

Хавпайп (також хаф-пайп або халфпайп) (англ. Half - pipe - половина труби) - спеціальна увігнута конструкція, з двома зустрічними скатами і простором між ними, що дозволяє спортсменам рухатися від однієї стіни до іншої, роблячи стрибки і виконуючи трюки при кожному переміщенні.

Хавпайп є напівтрубою, зробленою з щільного снігу або виритою в землі і покритою сніговим шаром. Для створення правильної геометрії і радіусу використовується ратрак із спеціальними насадками. Його будують на горі з ухилом, тому можна з однієї стіни розігнатися, а з іншої вилетіти по радіусу, зробити трюк і, вписавшись в той же радіус, поїхати назад і зробити наступний

трюк на протилежній стіні. Хавпайп великих розмірів, що використовується, як правило, на дуже серйозних змаганнях, таких як ЗОІ, називають суперпайп.

Висота стінок суперпайпа 9 метрів, а довжина 200 м.

У змаганнях по хавпайпу спортсменам дається два заїзди в кваліфікації і три у фіналі. Переможця визначають по кращому заїзду. Критерії суддівства ті ж, що і у біг ейрі, а також загальне враження від заїзду. Велике значення тут має амплітуда стрибка. Вона має бути однаковою упродовж усього заїзду. Шкала помилок та ж що і у біг ейрі, також до серйозних помилок відносять втрату швидкості і амплітуди.

Слоуп-стайл. Один з найцікавіших видів змагань на сноуборді, де спортсмени повинні здолати трасу з трамплінами і різними фігурами для ковзання. У 2014 році в Сочі слоуп-стайл був уперше представлений на Зимових Олімпійських Іграх.

Фігури для ковзання імітують різні міські перила, а так само машини, столи, дахи будинків та ін. і підрозділяються на: прямі фігури з широкою площиною ковзання; прямі вузькі фігури з мінімальною площиною ковзання; ламані фігури з широкою площиною ковзання; ламані вузькі фігури з мінімальною площиною ковзання.

Фігури можуть встановлюватися під нахилом або на відстані один від одного.

У змаганнях зі слоупстайлу спортсменам теж дається дві спроби в кваліфікації і три у фіналі. Переможця визначають по кращій спробі. Особливості суддівства в слоупстайлі - це виставляння оцінок за кожну фігуру або трамплін окремо і загальне враження від заїзду. Трюки, що виконуються на трамплінах судяться так само, як і у біг ейрі [1, 6, 7].

Критерії оцінки трюків, що виконуються на фігурах:

- складність; в даному випадку характеризується самою фігурою. Простою вважається будь-яка пряма фігура з широкою площиною ковзання, складною - ламана, вузька, похила фігура. Так само велике значення має захід і

схід з фігури, виконується з обертанням або без нього, ковзання на передній або задній частині дошки;

- виконання; краса і легкість виконання трюка, ковзання має бути від початку до кінця фігури;

- приземлення

Шкала помилок таж що і у біг ейрі плюс серйозною помилкою вважається передчасний схід з фігури.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Сноубординг – це одна з "наймолодших" і надзвичайно різноманітних лижних дисциплін, якими керує FIS. З усіх існуючих на сьогодні видів сноубордингу FIS культивує лише шість: слалом-гігант, паралельний слалом ("звичайний" і гігантський), хафпайп, біг ейр і сноубордкрос. Акробатичні дисципліни сноубордингу входять до програми Зимових Олімпійських Ігор і потребують подальшого вивчення питання підготовки в цих видах, що і є перспективами подальших досліджень.

Список використаної літератури:

1. Власенко П. П. Техническая подготовка сноубордистов, специализирующихся в акробатических дисциплинах, средствами скейтбординга // Ученые записки университета им. ПФ Лесгафта. 2021. №. 3. С. 73-79.

2. Грабик Н. М., Смик Н. Зародження і розвиток сноубордингу // Олімпійський рух на теренах Західної України–минуле та сьогодні. 2017. С. 28.

3. Зіньків О. В. Структура та регламентація змагальної діяльності у сноуборді // Педагогіка, психологія та медико–біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. Харків. 2003. №. 10. С. 48-53.

4. Колиненко Е. А., Шершнева Т. А. Новые виды спорта в программе зимних Олимпийских Игр 2018 // Современные проблемы физической культуры и спорта. 2017. С. 191-194.

5. Кравец-Абдуллина А. В., Крутько В. Б., Сурков Е. Н. Методика повышения технического мастерства в дисциплине " биг-эйр" у высококвалифицированных сноубордистов // Известия Тульского государственного университета. Физическая культура. Спорт. 2019. №. 11. С. 88-94.

6. Куприянова А. Е. Экстремальный туризм, опасные, экстремальные виды отдыха (краткая характеристика) // Туризм и гостеприимство сквозь призму инноваций. 2018. С. 69-72.

7. Шинкарук О. А., Пономаренко А. О. Вейкбординг: особливості та розвиток як екстремального виду спорту в Україні // Молодь та олімпійський рух: Збірник тез доповідей XIII Міжнародної конференції молодих вчених, 16 травня 2020 року [Електронний ресурс]. К., 2020. С. 116.

Відомості про авторів:

Каплата Дар'я Сергіївна – здобувач 1 курсу (магістрант 1 року навчання), Харківська державна академія фізичної культури, (м. Харків), x3m.dasha@gmail.com.

Мулик Катерина Віталіївна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри зимових видів спорту, велоспорту та туризму, Харківська державна академія фізичної культури (м. Харків), kateryna.mulyk@gmail.com.

Гриньова Тетяна Іванівна – кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, доцент кафедри зимових видів спорту, велоспорту та туризму, Харківська державна академія фізичної культури (м. Харків), tgrynova88@gmail.com.